

Inhoud

1	Toelichting aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming (Wnb) Hoofdstuk 3 soorten	1
1.1	Bij een aanvraag Wnb hoofdstuk 3, soorten, dient u de volgende bijlagen toe te voegen:	
	1	
1.1.1	Rapportage Quicksan flora en fauna.....	1
1.1.2	Rapportage Soortgericht onderzoek	2
1.1.3	Projectplan	2
1.2	Richtlijnen ontheffingsaanvraag soorten Wet natuurbescherming Provincie Gelderland	
	3	
1.2.1	Richtlijnen onderzoek (aanvullend of afwijkend op de standaard)	4
1.2.2	Richtlijnen mitigerende maatregelen (aanvullend of afwijkend op de standaard) ..	5

1 Toelichting aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming (Wnb) Hoofdstuk 3 soorten

Laatste update: 22-06-2021

Auteur: Provincie Gelderland

1.1 Bij een aanvraag Wnb hoofdstuk 3, soorten, dient u de volgende bijlagen toe te voegen:

- Aangevraagde soorten en verboden (zie bijlage 1) (invullen op aanvraagformulier)
- Rapportage Quicksan flora en fauna
- Rapportage soortgericht onderzoek
- Projectplan

1.1.1 Rapportage Quicksan flora en fauna

Bij een quickscan flora en fauna wordt door een ecologisch deskundige¹ bepaald welke soorten binnen het plangebied of de invloedssfeer van de activiteit voor kunnen komen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met het aanwezige habitat en de verspreiding van de soort. Een quickscan bestaat uit bureauonderzoek (bijv. Nationale Databank Flora en Fauna) en minimaal een veldbezoek. Er dient een duidelijke kaart bij te zitten waarop is aangegeven wat het plangebied is en wat de ingreep inhoudt. Afhankelijk van de te verwachten soorten en de mogelijke effecten van de activiteit, dient aanvullend (soortgericht) onderzoek te worden uitgevoerd.

Wanneer de ingreep beperkt is (bijvoorbeeld bij renovatie) en de te verwachten soorten daarbij aannemelijk zijn en hier ook aanvullend onderzoek naar wordt verricht, kan een rapportage quickscan achterwege blijven.

Indien bepaalde beschermde soorten op voorhand worden uitgesloten, terwijl er ogenschijnlijk geschikt habitat aanwezig is, zal dit in de quickscan duidelijk gemotiveerd moeten worden en dient deze altijd te worden bijgevoegd. Als er bijvoorbeeld werkzaamheden aan een dak nodig

zijn, waar mogelijk huismussen kunnen voorkomen, verwachten wij ook dat er een onderzoek naar vleermuizen wordt uitgevoerd.

Effectbeoordelingen op natuurgebieden en houtopstanden maken ook onderdeel uit van een quickscan, maar vallen buiten de ontheffing voor soorten.

1.1.2 Rapportage Soortgericht onderzoek

Voor de soorten waarvan in de quickscan is bepaald dat er effecten op kunnen treden, is bijna altijd aanvullend (soortgericht) onderzoek nodig. Dit onderzoek kan nodig zijn om de aanwezigheid van de soort met zekerheid te kunnen uitsluiten of juist om te bepalen wat de functie van het plangebied is voor de soort en wat de effecten van de ingreep hierop zijn. Bij soortgericht onderzoek dient de hele ecologie van de soort te worden beschouwd en de functie die het plangebied daarbinnen heeft. Daarbij moet ook gelet worden op externe werking, cumulatieve effecten of indirecte gevolgen van de activiteit op beschermde soorten, binnen en buiten het plangebied.

Soortgericht onderzoek vindt plaats op basis van reguliere onderzoeksprotocollen of kennisdocumenten die uitgegeven worden door BIJ12. Afwijkende onderzoeksmethoden dienen goed onderbouwd te worden en indien nodig op voorhand afgestemd te zijn met de provincie.

1 Ecologisch deskundige = Iemand die een MBO-, HBO- of universitaire opleiding heeft genoten in de Nederlandse ecologie of natuurbeheer of daarmee vergelijkbare studies of die anderszins een aantoonbare soortenkennis van de Nederlandse flora en fauna heeft opgebouwd én die minimaal 1 jaar ervaring heeft met ecologisch veldonderzoek.

De rapportage van het soortgericht onderzoek moet minimaal beschrijven:

- De onderzochte soort(groep)en.
- Het onderzoeksgebied met eventuele deelgebieden op kaart.
- Per soort(groep) de gebruikte onderzoeksmethode en middelen, de gehanteerde kennisdocumenten of onderzoeksprotocollen. Indien afwijkend van de standaard; een motivatie met duidelijke onderbouwing.
- De onderzoekdatums, aanvang- en eindtijden en weersomstandigheden.
- Aantal onderzoekers per ronde.
- De onderzoeksresultaten: welke soort(en) zijn aangetroffen, getelde of geschatte aantallen, functie van het onderzoeksgebied of aangetroffen verblijf-/groeiplaats van de soort, belang voor het netwerk of populatie, kwaliteit van het habitat binnen het onderzoeksgebied in relatie tot de omgeving.

1.1.3 Projectplan

Een projectplan (ook wel mitigatieplan of activiteitenplan genoemd) maakt de mogelijke effecten van een ingreep of activiteit op de (beschermde) soorten inzichtelijk en geeft aan wat wordt gedaan om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen.

Een projectplan moet in ieder geval beschrijven:

- **Het plangebied op kaart**, indien van toepassing straatnamen en huisnummers weergeven of in een aparte adreslijst toevoegen.
- **Beschrijving van de werkzaamheden of activiteiten**, en indien relevant; wijze van uitvoering, toekomstig gebruik en de oorspronkelijke en beoogde situatie op kaart.
- **De planning en fasering**; met voorgenummen werkperioden in het jaar en de beoogde einddatum van het project.

- **Een samenvatting van de onderzoeksresultaten** uit het soortgericht onderzoek.
- **Effectbeoordeling** van de voorgenomen activiteiten op de voorkomende soorten.
- Indien van toepassing; aangeven welke maatregelen genomen worden om verboden van de Wnb (bijvoorbeeld verstoren broedvogels) of niet beschermde in het wild levende planten en dieren (zorgplicht) te voorkomen.
- Voor **welke soorten** een ontheffing wordt aangevraagd en voor **welke verboden**.
- Aangeven **welke mitigerende of compenserende maatregelen** getroffen worden om de effecten op de beschermde soorten zoveel mogelijk te mitigeren (zie ook hieronder *richtlijnen mitigerende maatregelen*).
Benoem zowel de tijdelijke als de permanente maatregelen en beschrijf indien van toepassing; type/uitvoering maatregel, datum van aanbrengen en geef de locatie van de maatregelen aan op een kaart. Indien de maatregelen afwijken van de standaard; een motivatie met duidelijke onderbouwing.
- Aangeven **welke alternatieven** overwogen zijn met minder schadelijke effecten, voor;
  1. De planlocatie.
  2. De uitvoeringsperiode.
  3. De beoogde werkmethode.
- Benoem het **wettelijk belang** genoemd in de Wet natuurbescherming dat van toepassing is en motiveer waarom dit van toepassing is.
- Geef aan wat de effecten van de ingreep (met maatregelen) zijn op de **staat van instandhouding per soort**. Beschouw dit zowel op lokaal niveau (populatie en netwerk) als voor de soort in het algemeen (provinciale en landelijke spreiding en index).
- Bronnenlijst

1.2 Richtlijnen ontheffingsaanvraag soorten Wet natuurbescherming Provincie Gelderland

Voor een deel van de beschermde soorten die vallen onder hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming zijn door de gezamenlijke provincies onder BIJ12, kennisdocumenten opgesteld. Deze kennisdocumenten geven richtlijnen voor onderzoeksinspanningen, effectbeoordelingen en mitigerende maatregelen. Soms zijn deze richtlijnen concreet en bewezen effectief. Er zijn ook onderdelen die minder eenduidig zijn, ruime marges hanteren of door voortschrijdend inzicht inmiddels achterhaald zijn.

Er kan onduidelijkheid ontstaan over de beoordeling van een soortenaanvraag, omdat de richtlijnen uit de kennisdocumenten anders geïnterpreteerd of gehanteerd worden. Voor een deel geldt dit ook voor de onderzoeksprotocollen die bijvoorbeeld door het Netwerk Groene Bureaus zijn uitgegeven. Onduidelijkheid over de onderzoeksinspanning of uit te voeren maatregelen is ongewenst. Wanneer dit pas in het beoordelingsproces aan de orde komt, kan dit voor onnodige vertraging of extra kosten zorgen.

De provincie Gelderland staat open voor innovaties en verbeteringen in de bescherming van soorten en hun leefgebied. Op gezette tijden willen wij de discussies hierover in het werkveld voeren en meedenken in oplossingen. Maar niet tijdens het beoordelingsproces. Als een alternatief de best mogelijke oplossing is vanuit het ecologisch perspectief kunnen wij hier soms pragmatisch mee omgaan. Maar als een initiatiefnemer of zijn ecologisch adviseur wil afwijken van de standaard voor onderzoek of mitigatie, kunnen zij dit beter vooraf afstemmen, anders lopen ze het risico dat de aanvraag wordt afgewezen.

Hieronder wordt een nadere toelichting en nuancering op de richtlijnen gegeven zoals die bij de beoordeling van de ontheffingsaanvragen voor soorten, door de provincie Gelderland op dit

moment worden toegepast. Het is geen volledig overzicht, hiervoor verwijzen we u naar de kennisdocumenten en onderzoeksprotocollen, deze vormen steeds het uitgangspunt behalve op onderstaande punten waarbij we hiervan afwijken.

De inzichten in onderzoeksmethoden en effectieve maatregelen veranderen nog regelmatig. Daardoor kunnen ook de beoordelingskaders van het bevoegd gezag worden aangepast. Controleer dus bij elke nieuwe aanvraag of de richtlijnen nog overeenkomen.

1.2.1 Richtlijnen onderzoek (aanvullend of afwijkend op de standaard)

Huismus

Voor huismussen hanteren wij de richtlijnen uit het kennisdocument huismus van BIJ12 en niet die van de NGB. Dus minimaal twee bezoeken tussen 1 april en 15 mei met minimaal 10 dagen tussentijd óf 4 bezoeken tussen 1 maart en 20 juni. Tussen 1 uur na zonsopkomst (niet voor 7.00) en 1 uur voor zonsondergang, bij voorkeur in de ochtend.

Gierzwaluw

Aangescherpte richtlijnen van de richtlijnen uit het kennisdocument gierzwaluw: 3 bezoeken tussen 1 juni en 15 juli, minimaal 10 dagen tussen bezoeken. Tussen 21.00 en 22.30 1,5 uur op locatie. Combinatie met vleermuisonderzoek aansluitend is mogelijk.

Gewone dwergvleermuis (vanaf seizoen 2021 volgens Vleermuisprotocol 2021)

(Ter verduidelijking hierop):

Ochtendbezoek voor zomerverblijfplaats in de kraamperiode tussen 15 mei en 15 juli laten plaatsvinden. Alleen bij kleine overzichtelijke (!) onderzoeklocaties (75% regel) mag hiervan afgeweken worden.

Waarnemingen van baltsroepen duiden op een paarverblijf in de directe omgeving, omdat de gewone dwergvleermuis al vliegend zijn baltsroep voortbrengt is een exacte locatie meestal niet vast te stellen. Worst case dient uitgegaan te worden van een paarverblijf binnen het plangebied. Wel zijn voor de mitigatie clusteringen van baltsroepen mogelijk of gecombineerde paar-/zomerverblijven.

Onderzoek naar massawinterverblijven conform kennisdocument. Massa winterverblijven komen niet alleen voor in hele hoge flats. Deze verblijven komen ook voor bij relatieve laagbouw waarbij de nodige buffering plaatsvindt door geschakelde bouwconstructies of warmtelekken bij stookinstallaties.

Laatvlieger

Als er bij gebouwen verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen aanwezig zijn, is de laatvlieger ook niet uit te sluiten. Er is nog te weinig bekend over de fysieke kenmerken van een kraamverblijf laatvlieger om deze op voorhand uit te kunnen sluiten. Wij vragen in dit geval daarom ook 2 avondbezoeken in de kraamperiode met 20 dagen (vanaf 2021) tussen de bezoeken.

Vleermuizen algemeen

Verblijfplaatsen uitsluiten met endoscoop of boomcamera moet goed onderbouwd worden. In principe accepteren wij dit alleen bij acuut gevaar van de openbare veiligheid; bijvoorbeeld bij noodkap van bomen (aantonen met VTA-rapportage) of als aanvulling op een batdetectoronderzoek (bijvoorbeeld naar vliegroute in een laan); en alleen bij zeer beperkte en overzichtelijke verblijfsmogelijkheden.

Kleine marterachtigen

Om kleine marterachtigen in geschikt leefgebied te mogen uitsluiten is nader onderzoek nodig. Vanwege de trefkans van de verschillende soorten is een combinatie van 2 methoden nodig (cameraval en sporenbus of cameraval en marterbox). Het onderzoek wordt bij voorkeur verricht in de periode waarop de dieren het meest actief zijn, te weten van maart tot en met augustus, daarvoor wordt de apparatuur minimaal zes weken in het gebied geplaatst en gecontroleerd. Buiten deze periode dient dit minimaal 12 weken te zijn.

1.2.2 Richtlijnen mitigerende maatregelen (aanvullend of afwijkend op de standaard)

In principe moet er altijd tijdelijke mitigatie worden aangeboden.

De tijdelijke mitigatie functioneert tijdens de werkzaamheden als een ongestoord alternatief voor de oorspronkelijke verblijfplaats. Daarnaast kan het na de realisatie van het project ondersteunen bij de gewenning aan de nieuwe permanente verblijven of de oude (herstelde) verblijfplaatsen.

Het inzetten van net gerealiseerde permanente verblijven als tijdelijke mitigatie van projecten in de naastgelegen wijk staan wij niet toe, omdat deze al zijn aangebracht als mitigatie/ compensatie van de verblijfplaatsen ter plaatse. Wel kunnen na realisatie van deze permanente verblijven, de dan nog aanwezige tijdelijke verblijfplaatsen, opnieuw ingezet worden als tijdelijke mitigatie voor een project in de buurt, mits binnen de juiste afstand en met voldoende gewenningstijd.

Permanente verblijven dienen bij voorkeur op de locatie van de oorspronkelijke verblijfplaats gerealiseerd te worden. Permanente verblijven moeten een duurzaam karakter hebben en dezelfde functie kunnen vervullen als de oorspronkelijke verblijfplaats. Dit betekent een duurzame integratie in een gebouw. Dus geen losse opbouwkasten. Geïsoleerde gevelbetimmeringen voor vleermuizen, zijn afhankelijk van de te compenseren functie, beperkt toegestaan. Voor gierzwaluwen en huismussen is maatwerk in dak- of gevelbetimmeringen toegestaan.

Tillen voor huismussen, gierzwaluwen of vleermuizen worden alleen voor een deel van de tijdelijke mitigatie geaccepteerd (maximaal 25-50%) en alleen als er zeer veel verblijfplaatsen op

een locatie aanwezig zijn, waardoor mitigatie met standaard kasten en factor, niet goed mogelijk is of niet veel meer toevoegt. Hierbij kan ook monitoring worden opgelegd.

Huismus

Per broedgeval met factor 2 mitigeren en gelijke spreiding als oorspronkelijke broedplaatsen.

Huismussen hebben graag een ruime nestkast met een invliegopening van 35 mm doorsnee. Veel nestkasten in de handel hebben een te klein vloeroppervlak en zijn relatief hoog. Wanneer de jongen groot worden is er te weinig plaats.

Een goede richtlijn voor het vloeroppervlak is circa 13 x 25 cm. De hoogte is bij voorkeur 14 cm. Gierzwaluwkasten voldoen hier ook aan (zie hieronder). De minimale broedoppervlakte moet minimaal 13 x 15 cm zijn (l x b) en 8 cm hoog. Dit geldt ook voor aangepaste broedruimten onder het dak.

Prefab vogelvides worden niet meer geaccepteerd. Recent onderzoek van SOVON heeft laten zien dat de vogelvides niet naar verwachting functioneren. Teruggeplaatst vogelschroot (minimaal een volledige dakpanlengte) en aangepaste vogelvides conform “Mitigatiecatalogus gebouwbewonende soorten” (Arcadis i.o.v. Provincie Gelderland, 2019) worden wel geaccepteerd.

Gierzwaluw

Per broedgeval met factor 5 mitigeren en gelijke spreiding als oorspronkelijke broedplaatsen.

Mitigatie kan achterwege blijven als volledig buiten broedseizoen wordt gewerkt (niet tussen 15 april en 1 september) en er geen veranderingen aan de verblijfplaatsen plaatsvinden. Indien dakisolatie is aangebracht of bijvoorbeeld andere dakpannen zijn geplaatst, dan altijd mitigeren, want acceptatie is dan niet zeker.

Bij nestplaatsen van gierzwaluwen staan we werken in de broedperiode in principe niet toe.

Als mitigatie nodig is vragen wij in alle gevallen een volledig broedseizoen als gewenningsperiode, ook bij aantallen minder dan 10.

Gierzwaluwkasten hebben een minimum bodemoppervlakte van 15 x 25 cm en een minimum hoogte van 13 cm. Een invliegopening van maximaal 3,5 cm hoog en 7 cm breed en op maximaal 2 cm boven de bodem (van binnenuit gemeten) aangebracht. Omdat deze kasten ook voor huismussen geschikt kunnen zijn, hebben deze kasten de voorkeur, omdat ze voor de soorten uitwisselbaar zijn. Dit in tegenstelling tot kasten met een hooggeplaatste invliegopening, die alleen geschikt zijn voor huismussen.

Gewone dwergvleermuis

Per aangetroffen verblijfplaats met factor 4 mitigeren en een gelijke spreiding als oorspronkelijke verblijfplaatsen. Bij grote aantallen verblijfplaatsen in een klein plangebied, is clustering mogelijk. De aangeboden verblijfplaatsen moeten dezelfde functie als de oorspronkelijke verblijfplaatsen kunnen vervullen.

Tijdelijke vleermuiskasten aangebracht op palen of bomen wordt als tijdelijke mitigatie voor een deel geaccepteerd, al heeft het aanbrengen van kasten op gevels voor gebouw-bewonende soorten de voorkeur. Als tijdelijk alternatief voor kraamverblijven wordt het niet geaccepteerd.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn meestal een onderdeel van een netwerk aan verblijfplaatsen, functies kunnen binnen dit netwerk veranderen. Een zomerverblijf kan het jaar daarop een kraamverblijf worden en een paarverblijf kan ook als winterverblijfplaats dienen. Voor alle

verblijfplaatsen geldt daarom een beperking voor het ongeschikt maken in verband met de kwetsbaarheid van de winterperiode (15 oktober tot 1 april) en de kraamperiode (1 mei tot 15 juli).

Ongeschikt maken van gebouwen bij sloop door het creëren van tocht is niet eenvoudig. Gebouwen mogen niet instorten, maar er moet wel voldoende luchtcirculatie zijn om de vleermuizen weg te jagen. Soms is er nog oude isolatie aanwezig. Bij voorkeur daarom de spouw volledig aan de bovenkant openen door handmatig alle dakpannen, dakbeschot, boeiboorden en muurplaten te verwijderen. Ook raam- en deurkozijnen moeten daarbij worden verwijderd. Eventueel met bouwlampen de bouwlocatie goed uitlichten. Indien niet mogelijk of bij renovatie en na-isolatie; exclusion-flaps gebruiken.

Laatvlieger

Er is weinig bekend over deze soort; bijvoorbeeld waarom ze haast nooit in kasten worden aangetroffen. Mitigatie voor laatvlieger vraagt maatwerk.

Bij kraamverblijven wordt uitgegaan van het zoveel mogelijk behouden van de verblijfplaats in zijn oorspronkelijke staat of het aanbieden van een ruime compensatie waarbij minimaal 1 jaar gewenningsperiode moet worden aangehouden.

Ongeschikt maken van een laatvliegerverblijf voor de winterperiode, moet gebeuren voor 1 oktober, omdat laatvliegers in het najaar minder actief zijn.

Steenuil en kleine marterachtigen

Verblijfplaatsen voor deze soorten zijn relatief makkelijk te mitigeren, met marterhopen of steenuilkasten. De focus bij de mitigatie of compensatie voor deze soorten zal daarnaast vooral ook op het compenseren van hun leefgebied liggen. Het aanleggen (of behouden) van houtwallen en kleine landschapselementen.

Bijlage 1 Overzicht verboden

Vogelrichtlijnsoorten (betreft alle inheemse vogels)

artikel	Verbod (voor zover relevant voor vraag 6)
3.1 lid 1	Doden
3.1 lid 1	Vangen
3.1 lid 2	Nesten, rustplaatsen of eieren vernielen of wegnemen.
3.1 lid 3	Eieren rapen en onder zich hebben
3.1 lid 4	Verstoren*

* Dit verbod is niet van toepassing indien de verstoring aantoonbaar niet leidt tot een wezenlijk effect op de staat van instandhouding van de soort (zie 3.1 lid 5).

Habitatsoorten inclusief Bern en Bonn voor zover het geen vogels betreft. (zie o.a. website provincie voor de lijst met soorten).

artikel	Verbod
3.5 lid 1	Doden
3.5 lid 1	Vangen
3.5 lid 2	Verstoren
3.5 lid 3	Eieren vernielen of rapen
3.5 lid 4	Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen beschadigen of vernielen
3.5 lid 5	Planten plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen
3.6 lid 1	Onder zich hebben of vervoeren voor verkoop. Verhandelen, ruilen of te koop dan wel te ruil aanbieden.
3.6 lid 2	Onder zich hebben of vervoeren anders dan voor verkoop.

Nationale soorten zoals genoemd in artikel 3.10 c.q. opgenomen in de bijlage van de Wet natuurbescherming.

artikel	verbod
---------	--------

3.10 lid 1a	Doden.
3.10 lid 1a	Vangen
3.10 lid 1b	Vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen beschadigen of vernielen
3.10 lid 1c	Planten plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen.